

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Ponitur, probaturque vera opinio, quod Princeps bonus expetere possit, & quaerere utile suum proprium per se. XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

priori, quod omnis ars quærat utilitatem illorum, quorum gratia ars est, non suam. At quælibet ars illis imperat, quorum gratia artes sunt, velut medicus ægrotis, & nauclerus navigantibus, cum primis singulis iis, quæ ad navigationis securitatem & felicitatem pertinent. Cui argumento hanc subjungit dissertationem (id. Plato scil.) quod nullus verè bonus libenter magistratum imperiumq; in se suscepturus sit, nisi pæna imminente cogatur, quæ pæna est, quod ipsi opus sit regi à malis. Estq; hujus rei ratio hæc, quod magistratus ipsi oneri est, non quærenti ullam ex eo utilitatem, quoniam non est avarus, nec honorem, quod careat ambitione. Unde concludit his celebratis verbis; *quippe si bonorum virorum extaret civitas, in ea, ut arbitror, haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quam nunc certatur imperandi cupiditate: ibiq; pateret, revera legitimum Principem non suæ ipsius, sed ejus qui sub ipso est, commoditatem respicere.*

Ponitur probaturq; vera opinio, quod Princeps bonus expetere possit. & querere utile suum proprium per se.

C A P. XIV.

Eterum vera opinio est, quod expetere possit Princeps proprium commodum per se, non tantum per accidens. Quod ut rectè intelligamus, repetenda erit distinctio Aristotelis ex I. Ethic. lib. cap. 7. paulo ante allata, de rebus expetitis & expetendis, & quod aliæ expetantur sui ipsius solum gratia, ut est felicitas, quæ nunquam propter aliud expetitur: aliæ vero propter alias tantummodo desiderantur, ut instrumentalia bona, & instrumenta: aliæ sui & alterius gratia, ut virtutes: quæ gratia aliis expetuntur, quatenus felicitatis ergo cupiuntur; sui vero etiam gratia expetuntur, propterea quod licet nunquam futurus esset felix homo, nihilominus cupiat virtuosus esse. Jam assero, quod Princeps in imperio suo expetat utile suum, hoc est, cupit esse virtuosus, prudens, fortis & temperans, aliisq; virtutibus ornatus, non per accidens tantum, sed per se quoq;. Idq; confirmo: enimvero non solum hoc expetit populi gratia, ut illos idè rectius regere possit, sed & sui ipsius illud vult causa, ita
quidem

quidem ut etiam si inde non consequeretur felicitas omnium civium, sive id fiat propter externos casus (uti contigit Ferdinando juniore, qui à Gallis statu pulsus, nequibat in usum transferre ideam boni regiminis, quàm mente conceperat) sive ob morositatem populi nequissimi & pertinacis; (quæ Moyfi fuit impedimento, quo minus populum Hebræum ad illam perduceret felicitatem, quam menteolvebat:) nihilominus illud expeteret, cupiens regis virtutibus esse ornatus, hoc est summis & perfectissimis.

Alterum argumentum ex natura amicitiae pendet, cujus ergo illud repetendum est, quod relatio Principis ad subditum amicitiae est genus in excellentia positum, ut in Ethicis tradit Aristoteles: *aliud autem, inquit, amicitia genus est, in quo excellunt & excelluntur: veluti quæ patri intercedit cum filio, Seni cum Juvene, Viro cum Uxore, omni denique, qui præest sum eo, qui imperio parere debet. Eth. l. 8. c. 8. & seqq.* quoniam alia amicitia honesta est, alia propter rem, quæ utilis est & jucunda: amicitia boni principis in excellentia posita, honesta erit. Ex natura igitur amicitiae honestae argumentum fiet meo proposito conveniens, & est, quod amicus honestam colens amicitiam amico suo omne commodum velit, sine commodo suo. *Aristoteles 8. Ethic. cap. 3.* Attamen ut ex bonis externis partem potiorem amico concedit, ita ex honesto partem sibi servat majorem: ut idem Philosophus docet *Ethic. lib. 9. cap. 8.* Sit itaque argumentum:

Amicus honestam, & perfectam amicitiam colens, cupit utile honestum ex virtutibus, quod felicitatis nervus est, etiam si non propter amicum; hoc est, non solum cupit, & sibi placet virtuosus esse & prudens, quod ita valeat amicum juvare, sed sui ipsius gratia hoc cupit. *Aristoteles. l. 9. Ethic. c. 8.*

Bonus Princeps & ut talis, amicus est sec. amicitiam honestam & perfectam subditis, *Aristoteles. lib. 8. Eth. cap. 7.*

E. Princeps bonus ut talis non solum utile suum cupit subditorum gratia, sed sui ipsius quoque.

Tertium argumentum est: si imperans utile suum quærere nequit nisi ex accidenti, hoc est, quatenus utilitati omnium studet, pro se quoque; illam tanquam pro uno ex numero illorum curat, sequeretur, quod non posset unquam Princeps pro se in gradu excelsiore bonum curare, quàm illud est, quod subditis comparare adnititur. Sed falsum est hoc: igitur falsum quoque est, quod non pro se curet bonum nisi per accidens. Consequentia probatur inductione petita à nauclero & similibus. Nauclerus dum navigante

vigantes salvos in portum collocat, etiam se ipsum salvum è navi exponit, cum ex navigantibus sit: qui salutis idem gradus est, non major quam reliquorum iter facientium. Assumptio probatur: enimvero Princeps ipsum se in fastigio virtutum excelsiori collocare debet, quàm subditos, cum teneatur Rex usq; ad eò excellere privatos, ut quasi divini quidpiam habeat, cum dicat Aristoteles, *putandum enim talem Virum tanquam Deum inter homines esse.* Itaq; Regi opus est gradu virtutis heroicæ, ad quam non instituuntur subditi. Quod & ad facultates, & bona instrumentalia pertinet, pluribus indiget quam subditi, quod ipsi incumbat splendore ac dignitate vitæ plurimum supergredi cæteros: quare si ad alias res excellentes forma venusta, & majestas corporis accederet, optimū foret, minimū propter vulgus. In quam rem Tacitus; *ipsa ætas Galba & irrifui & fastidio erat, assuetis juventæ Neronis, & Imperatores forma ac decore corporis (ut est mos vulgi) comparantibus.* Vidi nonnullos comparantes Papam Paulum V. cum Gregorio XV. multos fuisse in illius adspætu majestatis pleno, & in hujus forma vili exaggeranda. Concludo itaq;, quod Princeps quærat utile suum non solum propter populi commodum, quo modo suum expetit ex accidenti; sed illud cupit & quærit per se ob argumenta allata. Superest ut rationes contrarias dissolvamus.

*Dissolvitur primum argumentum nostræ
sententiæ adversum, ab auctoritate Aristotelis desumptum, & exponitur verus Aristotelis sensus cap.
4. lib. 3. politic. de divisione
Imperiorum.*

C A P. XV.

AD primum igitur argumentum, quod ab auctoritate Aristotelis & expositione interpretum petitur, respondeo, quod quantum ad Aristotelis auctoritatem, illa mihi non obstat, sed saveat potius, si recte verba exponantur, nec perversè, ut plurimi interpreta-